

ORATIO PRO CROATIA

Znanstvena tribina »Obilježavanje 500. obljetnice Govora za Hrvatsku (Oratio pro Croatia) Bernardina Frankopana Modruškog, održanoga u Nürnbergu 1522. godine«, Gradska knjižnica i čitaonica Ogulin, Ogulin, 1. listopada 2022.

U organizaciji Ogranka Matice hrvatske u Ogulinu, Odjela za povijest Matice hrvatske iz Zagreba te Katedre Čakavskog sabora Modruše 1. listopada 2022. u Gradskoj knjižnici i čitaonici u Ogulinu održana je Znanstvena tribina *Obilježavanje 500. obljetnice Govora za Hrvatsku (Oratio pro Croatia) Bernardina Frankopana Modruškog, održanoga u Nürnbergu 1522. godine*, koja je okupila ugledne stručnjake iz niza hrvatskih znanstvenih i znanstveno-školskih ustanova.

Sudionicima tribine najprije se obratio predsjednik Ogranka Matice hrvatske u Ogulinu, profesor Hrvoje Magdić, zahvalivši im na sudjelovanju i zaželjevši im dobrodošlicu u Ogulin. Potom je riječ prepustio koordinatorsu tribine, Zvonku Trdiću, koji je u ime Katedre Čakavskog sabora Modruše pozdravio sve nazočne i zaželio im uspješan rad. Moderator tribine, izv. prof. dr. Tomislav Galović s Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pozdravio je sudionike i slušatelje tribine u ime Matice hrvatske iz Zagreba i njezina predsjednika Mire Gavranca. Ukazao je na važnost Bernardinova *Govora za Hrvatsku (Oratio pro Croatia)*, istaknuvši ujedno kako je u suradnji Matice hrvatske i Katedre Čakavskog sabora Modruše objavljeno nekoliko knjiga s temama iz prošlosti modruško-ogulinskoga kraja. Također je naglasio da je znanstveni skup 2010. bio prekretnica u istraživanju toga kraja, što je rezultiralo pokretanjem vrlo ugledne edicije *Modruški zbornik*. Naposljetku se osvrnuo na znanstveni rad nedavno preminuloga dr. sc. Milana Kruheka, koji je dao nemjerljivi obol istraživanju Modruša i njegove prošlosti, osobito u vrijeme ratovanja s Osmanlijama.

Na znanstvenoj tribini održano je šest izlaganja. Prvo od njih održao je prof. dr. sc. Borislav Grgin s Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pod naslovom *Kraljevi Jagelovići i obrana hrvatske od Osmanlija: između želja i mogućnosti*. U detaljnom pregledu političkih prilika i konteksta u kojima je djelovao Bernardin Frankopan, a koje su se u cijelosti poklopile s dolaskom dinastije Jagelović, odnosno kraljeva Vladislava II. (1490–1516) i Ludovika II. Jagelovića (1516–1526) na ugarsko-hrvatsko kraljevsko prijestolje, jasno je istaknuo kako Bernardin u vrijeme

održavanja svojega govora 1522. godine nije mogao znati da će za par godina propasti Ugarsko-Hrvatsko Kraljevstvo, no da mu je samo četiri godine uoči njegova vojnog sloma bilo jasno da kraljevi i dvorski krugovi više nemaju snage pružiti novčanu i vojnu pomoć u obrani domovine, te da se u tom kontekstu Frankopani moraju za pomoć u borbi protiv Osmanlija nužno okrenuti susjednom Svetom Rimskom Carstvu Njemačke Narodnosti. Prema Grginu, taj politički Bernardinov zaokret svakako je bio pod dojmom pada Beograda 1521. godine koji je on, kao iskusni protuosmanski borac, zasigurno mogao shvatiti kao početak kraja Ugarsko-Hrvatskoga Kraljevstva, no moguće je da je tom zaokretu pridonijelo i to što je Bernardin od smrti kralja Matije Korvina 1490. do pada Beograda 1521. godine svjedočio raspadanju Korvinova protuosmanskoga sustava. Iako bi se na temelju Bernardinova političkog zaokreta od Jagelovića prema Habsburzima moglo zaključiti kako su Jagelovići bili vrlo loši u vođenju protuosmanske politike, kao što tvrdi tradicionalna hrvatska i mađarska historiografija, novija su istraživanja jasno pokazala da su ove teze anakronizmi te da su nastale pod utjecajem političkih prilika u hrvatsko-ugarskom dijelu Habsburške Monarhije i kasnije Austro-Ugarske u XIX. st., prema čijem je shvaćanju domaći kralj (Matija Korvin) najsposobniji vladar Ugarske, dok su stranci Jagelovići (Habsburgovci) nesposobni vladari. No, prema Grginu, suvremena mađarska historiografija u cijelosti je odbacila ova stajališta. Druga anakronija odnosila se na Bernardinovu ulogu u protuosmanskim ratovima. U XIX. st. Bernardin je prikazivan kao jedan od glavnih krivaca za poraz na Krbavskom polju 1493., a to se stajalište temeljilo na pisanju dvorskog povjesničara Bonfinija, prema kojemu je Bernardin pridonio porazu napustivši hrvatsku vojsku jer mu novi kralj Vladislav II. nije vratio Senj, koji je Frankopanima oduzeo Matija Korvin. U stvarnosti je Vladislav II. na krunidbi za novoga kralja doista obećao Senj Bernardinu, ali je i s druge strane Bernardin na vrijeme shvatio da poslije poraza hrvatske vojske na Krbavskom polju slijedi osmanski osvetnički pokolj te je na vrijeme povukao svoju vojsku, kojom je potom iduća tri desetljeća uspješno branio svoje posjede, pa tako i čitavu Hrvatsku. Svoje je izlaganje prof. Grgin završio zaključkom da su strukturalne slabosti Ugarsko-Hrvatskoga Kraljevstva pridonijele njegovu raspadu u srazu za modernim Osmanskim Carstvom na vrhuncu svoje vojne moći.

Iduća izlaganje na tribini imao je doc. dr. Robert Kurelić s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli pod naslovom *Stoljeće sjaja: Frankopani kao »grofovi Hrvatske« u njemačkim izvorima kasnog srednjovjekovlja*. U svom je izlaganju Kurelić iznio zanimljivu činjenicu da su se članovi plemićkoga roda Frankopan u njemačkim izvorima tijekom druge polovice XV. i prve četvrtine XVI. st. spominjali pod plemićkim pridjevkom »grofovi od Hrvatske«, dokumentirajući je nizom grbovnica u kojima se nalazi frankopanski grb s natpisom »Grafen von Krabaten«. U nastavku izlaganja ponudio je vrlo detaljno objašnjenje ove pojave, koja se javlja u vrijeme kada je došlo do obiteljskoga sjedinjenja grofova Celjskih i knezova Franko-

pana 1405. godine udajom Elizabete, kćeri Stjepana I. Frankopana za Fridrika Celjskog, što je rezultiralo prvim spominjanjem Frankopana kao grofova Hrvatskih 1447. ili 1448. na grbovnici njihova sina Ulrika II. Celjskog. Neovisno o tome je li Ulrik II. Celjski želio ovakvim tituliranjem obitelji svoje majke ojačati obiteljski ugled i svoje pravo nad uspostavom pune političke moći Celjskih na čitavom teritoriju Hrvatskoga i Slavonskoga Kraljevstva, ovakvo tituliranje Frankopana nastavilo se sve do prve četvrtine XVI. st. Prema Kureliću, razlog tomu je taj što su ih u srednjovjekovnom njemačkom carstvu percipirali kao najmoćniju hrvatsku velikašku obitelj te je, shodno toj poziciji, došlo do njihova izjednačavanja s čitavim Hrvatskim Kraljevstvom. A takva je situacija trajala sve do prijestolnoga rata u Hrvatskoj između Ferdinanda I. Habsburgovca i Ivana Zapolje, u kojem su se Frankopani borili na strani potonjeg. Stoga je vrlo vjerojatno, prema Kureliću, da su Habsburgovci po izboru za hrvatske kraljeve ukinuli ovu praksu, te su se od onda Frankopani isključivo pisali pod njihovim obiteljskim imenom, dok se pridjevnik »hrvatski« koristio isključivo za dinastiju Habsburg. Svoje izlaganje Kurelić je završio zaključkom da su se Frankopani u Svetom Rimskom Carstvu Njemačke Narodnosti od polovice XV. st. do kraja prve četvrtine XVI. st. nazivali hrvatskim grofovima, da se pod tom sintagmom jasno znalo na koju se velikašku obitelj misli, te da ta činjenica jasno svjedoči o velikoj političkoj moći i ugledu ove obitelji izvan granica Ugarsko-Hrvatskoga Kraljevstva.

Idući izlagač na tribini bio je izv. prof. dr. Hrvoje Kekez s Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta s predavanjem pod naslovom *Crkva u kasnosrednjovjekovnom kulturnom krajoliku. Konačno osmansko pustošenje svetišta Blažene Djevice Marije od Čudesa u Oštarijama 1521. godine*. Kekez je istaknuo činjenicu da je Bernardin u svom znamenitom govoru 1522. u Nürnbergu govorio o stradanju svojih posjeda, osobito nakon što je odbio s Osmanlijama sklopiti separatan mir. Prema Kekezu, moguće da je stradanje njegovih posjeda 1521. upravo na području Modruša, Oštarija i Ogulina bilo izravan povod Bernardin da održi znameniti govor *Oratio pro Croatia*. Potvrdu ove mogućnosti Kekez je pronašao u djelu *Die Ehre Herzogthums Crain (Slava Vojvodine Kranjske)*, koje je 1689. u Ljubljani tiskao Johann Weichard Valvasor, a u kojem je detaljno opisan prodor Osmanlija u modruško-oštarijsko-ogulinski kraj. Potom je Kekez u nastavku izlaganja problematizirao razlog upada Osmanlija u ovu gorsku regiju Hrvatske, zaključivši kako je taj prostor u kasnom srednjem vijeku i početkom ranoga novoga vijeka bio dobro nastanjen, te da mu je ugled osobito narastao onda kada je Modruš postao sjedištem biskupije. Iako se isprva katedrala ove biskupije nalazila u samome Modrušu, Kekez je temeljem različitih izvora ustvrdio da je ona bila samo privremeno rješenje, a da je crkva u Oštarijama ustvari novopodignuta katedrala. Ovu je tezu potvrdio ne samo monumentalnošću bazilike u Oštarijama, koja spada u jedno od najvećih kasnogotičkih arhitektonskih ostvarenja u Hrvatskoj, već i činjenicom da se nalazi u samome središtu ogulinsko-modruškoga prostora, uz odmorište na cesti Zagreb–Senj, po kojemu je uostalom čitavi prostor

dobio ime Oštarije. Kekez je izlaganje završio rekonstruiranjem razloga osmanskoga napada na Modruš, Oštarije i Ogulin 1521. godine, smatrajući da je osmanski napad 1521. na Hrvatsku i Kranjsku bio smišljena osmanska diverzija s ciljem prikrivanja glavnoga cilja Osmanlija toga doba, a to je napad na Beograd.

»Šaljite praha i provijanta«. *Unutrašnjoaustrijsko financiranje hrvatske obrane u prvoj polovici 16. stoljeća* naslov je izlaganja dr. sc. Vedrana Klaužera iz Hrvatskoga instituta za povijest u Zagrebu u kojemu je detaljno izložio stanje grčevitoga pokušaja »organiziranja obrane Hrvatsko-Slavonskoga Kraljevstva od Osmanlija i njihovih intenzivnih napada i osvajanja« u razdoblju od 1520-ih pa sve do 1550-ih godina, koji je bio popraćen urušavanjem dotadašnjega Korvinova protuosmanskoga sustava. To se, prema Klaužeru, dogodilo iz niza razloga, među kojima je svakako bio najvažniji slaba učinkovitost toga sustava u srazu s modernom osmanskom vojskom, zatim nepostojanje zajedničkoga jezika između vojnika unutrašnjoaustrijskih pokrajina i Hrvatsko-Slavonskoga Kraljevstva, te naposljetku neusklađenost obrambenih politika između vladara, staleža i dužnosnika unutrašnjoaustrijskih pokrajina Kranjske, Štajerske i Koruške. Iako su se po nalogu njihovih habsburških gospodara ovi problemi rješavali, osobito na najugroženijim točkama Hrvatsko-Slavonskoga Kraljevstva, među značajnijim uporišnim točkama bila su i područja nekadašnjega Frankopanskoga Senja i Bihaća s istoimenim kapetanijama koja su nakon pada središnjih dijelova Hrvatske s Kninom 1522. i Like 1527–28. godine pod osmansku vlast postala prvom linijom obrane unutrašnjoaustrijskih zemalja. Pad velikoga dijela hrvatskoga teritorija omogućio je sve učestalije napade Osmanlija na unutrašnjoaustrijske zemlje, osobito od 1529. godine, kada su Osmanlije neuspješno opsedale Beč. Ti su događaji potaknuli prve konkretne protuosmanske aranžmane austrijskoga nadvojvode i upravljačkih struktura unutrašnjoaustrijskih pokrajina Kranjske, Štajerske i Koruške. Tada je postalo jasno da vojske hrvatskih magnata više nisu u mogućnosti u cijelosti pokriti pravce kojima su se Osmanlije mogli neometano ušuljati u donjoaustrijske zemlje, već da je nužno hrvatske utvrde pod hitno opskrbiti dovoljnim brojem vojnika i drugih ratnih potrepština. No, unatoč iskazanoj dobroj volji staleža ovih pokrajina, osnovni je problem bio stalan nedostatak novca za sustavno financiranje plaća vojnika i ratne opreme, što je rezultiralo brojnim problemima. Stoga se na kraju svojeg izlaganja Klaužer posebno osvrnuo na zahtjeve habsburških vojnika prema svojim staleškim skupštinama, s naglaskom na to kakvu su pomoć (financije, naoružanje, ljudstvo i dr.) i od kojih struktura zapovjednici kapetanija i njihovi podređeni vojnici očekivali, tražili i zahtijevali. Takve situacije izazivale su velike frustracije kod posada Bihačke i Senjske kapetanije, počevši od samoga zapovjednika Hrvatske krajine, Ivana Lenkovića, koji se u jednom pismu žali da nije Krist i da ne može čudima držati obranu dok obični vojnici, zbog kašnjenja plaće i ostalih potrepština, prijetu da će napustiti utvrde jer ne mogu živjeti od zraka.

Peto predavanje, pod naslovom *Unutarnji i vanjski neprijatelji carstva. Srednjoeuropski kontekst Frankopanova govora 1522. godine*, održao je dr. sc. Alexander

Buczynski iz Hrvatskoga instituta za povijest u Zagrebu. Detaljno se osvrnuo na složenu političku situaciju u srednjoj i jugoistočnoj Europi u vrijeme kada je Bernardin Frankopan održao svoj znameniti govor na saboru u Nürnbergu, kao i o razlozima zbog čega taj govor nije potaknuo veće zanimanje rimsko-njemačkih staleža na složenu vojnu situaciju na jugoistočnim granicama Carstva. Naime, u vrijeme kada je Bernardin bio održavao svoj govor, mladi je njemački car Karlo V. Habsburgovac tek nedavno bio izabran za cara, no još uvijek nije bio u Rimu pomazani rimsko-njemački car, što je omogućivalo različitim europskim vladarima da spletkare protiv mladoga cara Karla, nastojeći ga svrgnuti s prijestolja. Iako je Karlo rodbinskim vezama bio povezan s brojnim vladarskim dinastijama, među ostalim i s ugarsko-hrvatskim i poljskim kraljevima Jagelovićima, što ga je stavljalo u prvi red potencijalnih nasljednika ugarsko-hrvatske krune, njegovi politički suparnici u Europi bili su tada najmoćniji vladari: francuski kralj Franjo I., engleski kralj Henrik VIII. te osmanski sultan Sulejman I. Kanuni. Najaktivniji među njima bio je francuski kralj Franjo I., koji se uz podršku pape želio uspjeti na rimsko-njemačko carsko prijestolje. Kao jedan od najvažnijih razloga ove Franjine ambicije bila je želja da se istrigne iz čvrstoga habsburškog zagrljaja jer su habsburške zemlje sa svih strana okruživale njegovo kraljevstvo. U provođenju politike dehabsburgizacije Europe, Franjo I. kao katolički kralj sklopio je savez s brojnim protestantskim vladarima, pa čak i s osmanskim sultanom, ne bi li na taj način oslabio poziciju Habsburgovaca, a samim time i njihovih najvažnijih saveznika Jagelovića, koji su se osjećali jednako ugroženi pod osmanskim pritiskom. Kako bi onemogućili francuske planove, Karlo V. Habsburgovac posudio je golem novac, čak 850 000 srebrnjaka, te njime kupio titulu rimsko-njemačkoga cara. Iako je ovom odlukom Karlo V. Habsburgovac omogućio Habsburgovcima uspon u najjaču europsku dinastiju ranoga novog vijeka, nije imao materijalnih mogućnosti financirati protuosmansku obranu, unatoč stalnim molbama hrvatskoga plemstva, među ostalim i Bernardina Frankopana. Buczynski je svoje izlaganje završio zaključkom da je vanjska politika Karla V. bila usmjerena na zapadnu Europu i na stjecanje rimsko-njemačke carske krune, a ne na borbu s Osmanlijama, zbog čega Bernardinov poziv njemačkim staležima u znamenitu govoru nije polučio željeni rezultat. On se dogodio tek nekoliko godina kasnije, odnosno 1529. godine, kada su Osmanlije, kao saveznici ugarsko-hrvatskoga protukralja Ivana Zapolje, opsjeli Beč i tako izravno ugrozili habsburške interese u srednjoj Europi.

Posljednje predavanje na tribini održao je prof. dr. sc. Željko Holjevac iz Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar pod naslovom *Posljedice Bernardinovog govora: Ogulinska pukovnija*. U njemu je detaljno prikazao povijest grada Ogulina u razdoblju od 1553., kada su Frankopani vlast nad utvrdom i gradom prepustili kraljevskoj vojsci, pa sve do 1746., kada je ukinuta Ogulinska kapetanija i umjesto nje oblikovana ogulinska pukovnija u sklopu Vojne krajine. Ovo dugačko razdoblje Holjevac je podijelio na dva dijela. U prvom, koje je trajalo od 1553. do 1671. godine, postojala je na području kapetanije jasna podjela između vojne uprave, podređene glavnom zapo-

vjedništvu u Karlovcu, i civilne uprave, u kojoj su većinski vlasnici ogulinskoga područja i dalje bili domaći plemići. Među njima najveće su posjede imali Frankopani Tržački, što im je omogućilo da kao feudalni gospodari Ogulina samostalno upravljaju njegovim stanovnicima unatoč činjenici što je utvrda bila pod vojnom vlašću, a njihov položaj pojedini Frankopani nastojali su još više ojačati dodjeljivanjem privilegija, među kojima je svakako najznačajnija odluka kneza Vuka Frankopana Tržačkoga 1622. da oslobodi sve stanovnike Ogulina feudalne tlake i tako smanji njihovu ovisnost o vojnim vlastima u Ogulinu. Takvo stanje dvojnosti između civilne i vojne vlasti u Ogulinu, naslijeđeno još iz vremena vladavine Frankopana nad ovom utvrdom i naseljem, održalo se sve do propasti Zrinsko-frankopanske urote 1670/71., poslije koje su civilne strukture Ogulina bile sustavno ukidane, a njegovo stanovništvo izravno podređeno vojnoj vlasti u ovom važnom vojnokrajškom središtu. Svoj vrhunac ova je politika doživjela 1746., kada je službeno ukinuta Ogulinska kapetanija i umjesto nje ustrojena ogulinska pukovnija. Od tada pa sve do ukidanja Vojne krajine 1881. stanovnici Ogulina bili su izravno podređeni zapovjednicima ogulinske pukovnije.

Nakon predavanja održana je kraća rasprava, u kojoj su brojna pitanja postavili slušači skupa iz redova publike. Prvo pitanje odnosilo se na problem ispravnosti pisanja Bernardinova obiteljskog imena kao Frankapan ili Frankopan. Na ovo pitanje posebno se detaljno osvrnuo prof. dr. Ivan Jurković s Filozofskoga fakulteta u Puli, jasno naglasivši da su obje varirane prezimena ispravna, iako on osobno u svojim radovima ipak preferira varijantu Frankapan. Na njegovo izlaganje nadovezao se prof. dr. Borislav Grgin, koji je naglasio da u historiografiji postoji suglasnost oko korištenja varijanti obiteljskoga imena ove magnatske obitelji. Dok se za kasni srednji vijek koristi varijanta Frankapan, u ranom novom vijeku koristi se varijanta Frankopan. Svoj obol raspravi dala je i prof. dr. Mirjana Matijević Sokol s Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu koja je istaknula, s pozicije vrsne latinistice, da i za niz drugih povijesnih ličnosti iz hrvatske prošlosti i njihovih imena također u stručnoj javnosti postoje slične dileme, no da se one mogu jednostavno objasniti činjenicom da su glas „o“ i „a“ u prezimenu Frankapan ili Frankopan, kao i kod drugih imena, jednostavno „najtiši“ prilikom izgovaranja te da se razlika u korištenju pojedine varijante prezimena može tumačiti i kao posljedica različite slušnosti pojedinoga glasa kod slušača. Svoju tezu profesorica Matijević Sokol sjajno je potkrijepila primjerom župana Gostihe iz Nina, čije se ime također čita kao Gastika, kao i primjer opatice Čike, majke Petra Krešimira IV., za koju također postoji dilema oko pravilnoga čitanja njezina imena. Kao posljednji sudionik rasprave uključio se prof. dr. Željko Holjevac, koji bi temeljem *Tovariša* Ane Katarine Frankopan, u kojem se ona jasno potpisala varijantom »Frankopan«, ipak dao prednost ovoj drugoj varijanti. U prilog svojoj tezi prof. Holjevac istaknuo je i činjenicu da je varijanta sa slovom »o« ionako uvriježena među širim hrvatskim slojevima još od XIX. st. pa sve do danas, o čemu svjedoči niz naziva ulica, uključujući i onu u kojoj djeluje Leksikografski zavod Miroslav Krleža.

Prof. Grgin također je komentirao predavanje doc. dr. Kurelića o plemićkom pridjevku Frankopana „grofovi Hrvatske“, smatrajući da je do izjednačenja ove obitelji s Hrvatskom moguće došlo i zbog rasprostranjenosti velikih posjeda Frankopana tik uz granicu Svetoga Rimskoga Carstva Njemačke Narodnosti, što je, u kombinaciji s njihovom slavnom prošlošću i velikim političkim utjecajem, moglo rezultirati poistovjećivanjem ove obitelji s Hrvatskom. S njegovom se tezom složio dr. Kurelić, pritom istaknuvši i mogućnost da je na takvu situaciju moguće utjecala i činjenica da su se Frankopani u kontaktu s Nijemcima sami takvima predstavljali, no da za ovu tezu nema dokaza. S Kurelićem se složio doc. dr. sc. Luka Špoljarić s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, istaknuvši činjenicu da su izaslanici Frankopana na papinskom dvoru, prilikom traženja pomoći u borbi protiv Osmanlija, doista ovu obitelj predstavljali kao sinonim za Hrvatsku. Dr. Špoljarić također je naveo da su jednako tako izaslanici knezova Ivana Karlovića pri papinskoj kuriji predstavljali kneza Ivana u istome kontekstu. Iako je, prema Špoljariću, teško dokučiti razloge takva predstavljanja ovih obitelji bez potvrde u izvorima, moguće je da su takvu sliku o sebi sami stvarali članovi ovih obitelji iz častohleplja, no da je takva politika moguće imala i praktične razloge: stvaranje prikaza na papinskoj kuriji da su oni jedini branitelji Hrvatske pred osmanskim nasrtajima te da im kao takvima pripada sva materijalna i vojna pomoć koju je papa namijenio obrani Hrvatske.

Naposljetku se, potaknuto pitanjem iz publike, održala manja rasprava o ispravnosti korištenja pojma »Turci« ili »Osmanlije«. Sudionici rasprave iznijeli su mišljenje kako su oba pojma legitimna za korištenje, jer doista izvori XV. i XVI. st. govore o ratovima s Turcima. No, kako su Turci svojim velikim osvajanjima kao zaseban etnos uskoro postali manjina unutar svojega imperija, njihovo se carstvo iz toga razloga naziva osmanskim, prema vladajućoj dinastiji koja je njime upravljala. Sudionici skupa drže da sintagma »Osmansko Carstvo« puno bolje odražava multi-etničku strukturu ove državne tvorevine nego sintagma »Tursko Carstvo«.

Skup je završio zahvalom organizatora Zvonka Trdića, koji je zaključio kako su rasprave na njemu u cijelosti opravdale razloge njegova organiziranja te pozvao sudionike i brojnu publiku da se priključe predstavljanju drugoga izdanja knjige *Oratio pro Croatia, Govor za Hrvatsku 1522* autora Ivana Jurkovića i Violete Moretti.

DUBRAVKA LATINČIĆ

Članci su dostupni pod licencijom Creative Commons: Imenovanje 4.0 međunarodna (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Sadržaj se smije umnožavati, distribuirati, priopćavati javnosti, preradivati i koristiti u bilo koju svrhu, uz obavezno navođenje autorstva i izvora.